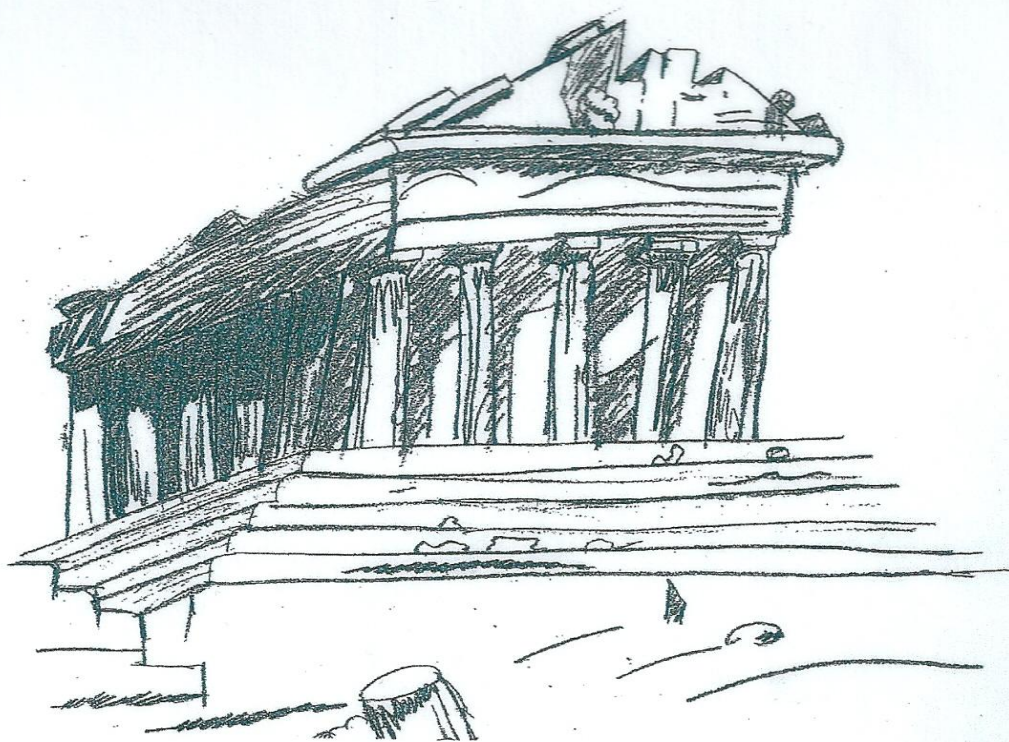


# Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

## Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΧ.ΕΤΟΣ 2014-2015

ΕΥΗ ΣΥΡΙΓΑ



## ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

### Πατρική δικαιοσύνη

#### Νόημα

Ένας άντρας Μάρδος στην καταγωγή είχε επτά παιδιά. Το πιο μικρό από αυτά προ-καλούσε πολλά κακά στα άλλα παιδιά και επειδή δε συνεργαζόταν και γενικά δεν έπαιρνε από-λόγια, ο πατέρας του το οδήγησε στους δικαστές και τους ζήτησε για τιμωρία τη θανατική ποι-νή. Οι δικαστές έμειναν έκπληκτοι από το γεγονός και παρέπεμψαν και τους δύο στον βασιλιά Αρταξέρξη. Αυτός όχι μόνο επαίνεσε τον άντρα, αλλά και τον έκανε βασιλικό δικαστή, επειδή ήταν τόσο δίκαιος, ενώ απάλλαξε από την τιμωρία τον νεαρό, αλλά τον απείλησε ότι θα τον τι-μωρήσει με θάνατο, αν διαπράξει άλλες αδικίες.

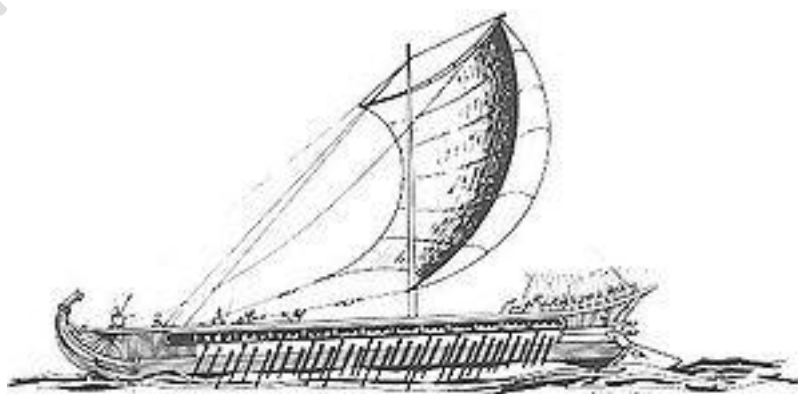


## ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

### Το τέχνασμα του Θεμιστοκλή

#### Νόημα

Όταν ο στόλος των Περσών πλησίασε στο Φάληρο οι Πελοποννήσιοι σκέφτονταν να πάνε στον Ισθμό για να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες. Ο Θεμιστοκλής επινόησε ένα τέχνασμα. Σύμφωνα με το τέχνασμά του, έστειλε κρυφά μήνυμα στον Ξέρξη με τον δούλο του και παιδαγωγό των παιδιών του, Σίκινο, που ήταν Πέρσης και είπε στον Πέρση βασιλιά ότι είναι φίλος του και θέλει το καλό του. Τον πληροφορεί λοιπόν ότι οι Έλληνες σκοπεύουν να φύγουν από την περιοχή της Σαλαμίνας, γι' αυτό να δράσει άμεσα και να τους επιτεθεί. Ο Ξέρξης πείστηκε και έδωσε διαταγή στους Πέρσες κυβερνήτες των πλοίων να αποκλείσουν τον ελληνικό στόλο. (Κατά συνέπεια η ναυμαχία έγινε στα στενά της Σαλαμίνας που ευνοούσαν τα μικρότερα ελληνικά πλοία και δυσκόλευαν τα ογκώδη περσικά).



**ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Εκτός ύλης

## ΕΝΟΤΗΤΑ 3η

### Το χρέος του ιστορικού

#### Νόημα

Ο καλός άντρας πρέπει να αγαπά τους φίλους του και την πατρίδα του και να μισεί τους ίδιους εχθρούς που μισούν οι φίλοι του και να αγαπά τους ίδιους φίλους με εκείνους. Όταν όμως αναλαμβάνει την ευθύνη του ιστορικού πρέπει να είναι αμερόληπτος και να παρουσιάζει την αλήθεια. Πολλές φορές να επαινεί τους εχθρούς, όταν οι πράξεις το επιβάλλουν και να κατηγορεί τους στενούς συγγενείς, όταν τα σφάλματα στις πράξεις τους το υπαγορεύουν. Γιατί όπως το ζώο που έχει χάσει τα μάτια του είναι άχρηστο, έτσι και η Ιστορία χωρίς αλήθεια απομακρύνεται από τον σκοπό της και καταντά ανώφελη διήγηση.



## ΕΝΟΤΗΤΑ 5η

### Η ελεημοσύνη βασίλισσα των αρετών

#### Νόημα

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος αναφέρει στην ομιλία του προς τους πιστούς ότι: ο άνθρωπος, ενώ διαθέτει τη λογική, σε αντίθεση με τα ζώα, γίνεται σκληρός, άσπλαχνος, αλαζόνας και άπληστος. Συσσωρεύει τρόφιμα που θα μπορούσαν να θρέψουν αμέτρητους φτωχούς. Η πλεονεξία του τον κάνει να μη βλέπει ότι όλα στη φύση είναι κοινά και καταργεί την ισονομία. Αυτή η συμπεριφορά όμως οδηγεί στην τιμωρία. Σύμφωνα με τον οικουμενικό δάσκαλο, Ιωάννη Χρυσόστομο, το φάρμακο που θα λυτρώσει τον άνθρωπο από τη θηριώδη συμπεριφορά του είναι η ελεημοσύνη, η οποία είναι η βασίλισσα των αρετών. Χάρη σ' αυτήν την ημέρα της κρίσεως, ακόμα κι αν έχουμε κάνει άλλες αμαρτίες, ο Θεός θα μας συγχωρήσει.



## ΕΝΟΤΗΤΑ 7η

### Ένας στοργικός ηγέτης

#### Νόημα

Ο Αθηναίος ιστορικός Ξενοφώντας επηρεάστηκε πολύ από την προσωπικότητα του βασιλιά της Σπάρτης Αγησίλαου, για τον οποίο έγραψε το ομώνυμο έργο του. Σε αυτό ο Αγησίλαος παρουσιάζεται ως άνθρωπος που προσπαθεί με κάθε τρόπο να ωφελήσει την πατρίδα του. Έτσι δεν έπαυε να μοχθεί, δεν απέφευγε τους κινδύνους, δε λυπόταν τα χρήματα και δεν πρόβαλλε ως πρόφαση ούτε τη σωματική του αναπηρία (κουτσός) ούτε τα γηρατειά. Αντίθετα πίστευε ότι έπρεπε να κάνει όσο το δυνατόν περισσότερα καλά στους υπηκόους του. Μια από τις μεγαλύτερες ωφέλειες προς την πατρίδα του ήταν ότι υπάκουγε στους νόμους παραδειγματίζοντας έτσι τους συμπολίτες του. Επιπλέον, συμπεριφερόταν στους υπηκόους του σαν πατέρας τους. Τους κατηγορούσε για τις κακές τους πράξεις, τους τιμούσε για τις καλές, τους συμπαραστεκόταν και δε θεωρούσε κανέναν εχθρό. Ήθελε όλοι οι πολίτες να σώζονται και να μη χάνεται κανένας έστω και ανάξιος.



## ΕΝΟΤΗΤΑ 9η

### Η Καλλιπάτειρα

#### Νόημα

Στην αρχαιότητα, απαγορευόταν ρητά στις γυναίκες να μπαίνουν στο στάδιο και να παρακολουθούν τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Αν λοιπόν οι Ηλείοι (κάτοικοι της Ηλείας→Ολυμπία), που ήταν υπεύθυνοι για την τήρηση των νόμων, συλλάμβαναν κάποια έγγαμη γυναίκα να παρακολουθεί τους αγώνες ή να προσπαθεί να περάσει κατά τις απαγορευμένες μέρες τον Αλφειό ποταμό, τον παρακείμενο στην Ολυμπία, την πετούσαν από τους απόκρημνους βράχους του βουνού Τυπαίου, που βρισκόταν στον δρόμο για την Ολυμπία. Δεν είχαν συλλάβει καμιά μέχρι το γεγονός με την Καλλιπάτειρα, η οποία αψήφησε τον σχετικό νόμο, μεταμφιέστηκε σε άντρα γυμναστή και συνόδευσε τον γιο της Πεισίροδο στο στάδιο. Όταν αυτός νίκησε, η Καλλιπάτειρα από τη χαρά της πήδηξε τον φράχτη, που ήταν περιορισμένοι οι γυμναστές, της έφυγαν τα ρούχα και αποκαλύφθηκε ότι ήταν γυναίκα. Οι ελλανοδίκες δεν την τιμώρησαν από σεβασμό προς τον πατέρα της, τα αδέρφια της και τον γιο της που ήταν ολυμπιονίκες. Μετά από όσα συνέβησαν με την Καλλιπάτειρα ψηφίστηκε νόμος από τους ελλανοδίκες, που επέβαλε οι γυμναστές να μπαίνουν στο στάδιο γυμνοί.



**ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Εκτός ύλης

## ΕΝΟΤΗΤΑ 11η

### Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου

#### Νόημα

Στο έργο του Πλάτωνα **Νόμοι** περιέχονται ρυθμιστικές διατάξεις για ποινές ή αμοιβές σχετικές με τον σεβασμό προς τους γονείς. Ο νόμος αντιμετωπίζει διαφορετικά τον καθένα, ανάλογα με την κοινωνική θέση που κατέχει στην κοινωνική διαστρωμάτωση της πόλης. Έτσι αν κάποιος **μέτοικος** βοηθούσε ηλικιωμένα άτομα που είχαν κακοποιηθεί, καταλάμβανε τιμητική θέση για την παρακολούθηση των αγώνων. Αν όμως δεν τα βοηθούσε, τον τιμωρούσαν με απέλαση (ισόβια εξορία). Εάν τα βοηθούσε κάποιος **δούλος**, κέρδιζε την ελευθερία του, αν δε τα βοηθούσε τιμωρούνταν με μαστίγωμα (τον μαστίγωναν με εκατό χτυπήματα). Στην περίπτωση των **παιδιών**, αν καταδικάζονταν για βιαιοπραγία εναντίον των γονιών τους, εξορίζονταν, αποκλείονταν από κάθε ιερή τελετή και αν γύριζαν από την εξορία τιμωρούνταν με την ποινή του θανάτου. Τέλος, αν κάποιος **ελεύθερος** βοηθούσε, τον επαινούσαν, αν δε βοηθούσε, τον κατηγορούσαν. Επίσης, αν έτρωγε ή είχε οποιαδήποτε σχέση με εκείνους που χτύπησαν τους γονείς τους, απαγορευόταν να συμμετέχει σε θρησκευτική τελετή ή δημόσια διαδικασία, εκτός αν εξαγνιζόταν.





## ΕΝΟΤΗΤΑ 12<sup>η</sup>

### Τα φαινόμενα απατούν

#### Νόημα

Σύμφωνα με τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο υπάρχουν δύο κατηγορίες αμαρτωλών αυτοί που τιμωρούνται και εκείνοι που δεν τιμωρούνται. Στον λόγο του προτρέπει τους ακροατές του να μη θεωρούν ευτυχισμένους τους δεύτερους, γιατί απέκτησαν τα πλούτη γδύνοντας ορφανά και χρησιμοποιώντας βία στις χήρες. Αυτούς λοιπόν να τους θεωρούν άρρωστους και να τους θρηνούν. Ο εκκλησιαστικός ρήτορας για να αποδείξει τα λεγόμενά του φέρνει το παράδειγμα δύο άρρωστων ανθρώπων που πάσχουν από υδρωπικία. Ο ένας δεν πηγαίνει στον γιατρό και τρώει και πίνει ανεξέλεγκτα επιβαρύνοντας την υγεία του. Ο άλλος ακολουθεί τις συμβουλές του γιατρού, κάνει δίαιτα και παίρνει πικρά φάρμακα. Ο ρήτορας θέτει το ερώτημα στους ακροατές του, ποιον από τους δύο θεωρούν ευτυχισμένο. Είναι κοινά παραδεκτό πως αυτός που ακολουθεί θεραπεία ωφελείται. Συσχετίζοντας ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος τη θεραπεία με την τιμωρία καταλήγει στο ακόλουθο συμπέρασμα' όπως η θεραπεία είναι επίπονη, αλλά ωφελεί τον ασθενή, έτσι και η τιμωρία είναι επίπονη, αλλά σώζει τον αμαρτωλό.



## ΕΝΟΤΗΤΑ 14<sup>η</sup>

### Απρόσκλητοι βοηθοί

#### Νόημα

Σύμφωνα με την περιγραφή του Αιλιανού οι Ευβοείς ψαράδες χρησιμοποιούσαν μια τεχνική ψαρέματος που θυμίζει το πυροφάνι, τεχνική ψαρέματος που χρησιμοποιείται ακόμα και στις μέρες μας. Οι ψαράδες κρεμούν στην πλώρη της βάρκας τους μικρές σχάρες που πάνω τους καίει φωτιά. Οι σχάρες είναι διαφανείς για να προστατεύουν τη φωτιά και να μην κρύβουν το φως. Τα ψάρια, επειδή φοβούνται το φως, πλησιάζουν, γιατί θέλουν να δουν τι τα φοβίζει. Σαστισμένα κουρνιαάζουν σε κάποιο βράχο τρέμοντας από τον φόβο τους. Τα δελφίνια, που κολυμπούν κοντά τους, τα εμποδίζουν να ξεφύγουν και περικυκλωμένα από παντού, πιάνονται στα δίχτυα. Στη συνέχεια τα δελφίνια πλησιάζουν σαν να απαιτούν το μερίδιό τους για τη βοήθεια που πρόσφεραν. Οι ψαράδες εκφράζουν την ευγνωμοσύνη τους δίνοντας στα δελφίνια το μερίδιο που τους αναλογεί, για να τα έχουν πάλι απρόσκλητους βοηθούς.



## ΕΝΟΤΗΤΑ 15<sup>η</sup>

### Η Αθήνα προπύργιο της Ευρώπης

#### Νόημα

Ο Λυσίας σύμφωνα με το τυπικό των επιτάφιων λόγων επαινεί τους προγόνους των νεκρών για τα πολλά, ωραία και αξιοθαύμαστα έργα τους. Στη συνέχεια πλέκει το εγκώμιο των νεκρών για τους οποίους συντέθηκε ο επικήδειος λόγος, που αντιμετώπισαν πεντακόσιες χιλιάδες Πέρσες στρατιώτες με τους οποίους ο βασιλιάς της Ασίας, Δαρείος, πίστευε ότι θα υποδουλώσει την Ευρώπη. Ο Πέρσης μονάρχης προσπάθησε να κάνει την Αθήνα φίλη με τη θέλησή της ή να την υποτάξει παρά τη θέλησή της για να εξουσιάζει έτσι όλους τους Έλληνες, αφού η Αθήνα είχε ηγετικό ρόλο, κύρος και δύναμη. Γι' αυτό αποβιβάστηκε στον Μαραθώνα επειδή πίστευε ότι οι Έλληνες θα ήταν εντελώς αβοήθητοι και θα διαφωνούσαν μεταξύ τους. Για την Αθήνα βέβαια οι Πέρσες είχαν σχηματίσει την εντύπωση ότι θα βοηθούσαν οποιαδήποτε πόλη δεχόταν επίθεση ως συμπαραστάτες των αδικημένων.



## ΕΝΟΤΗΤΑ 17<sup>η</sup>

### Το πάθημα των ερωδιών

#### Νόημα

Οι ερωδιοί είναι πολύ αγαπημένα πουλιά των ανθρώπων και τους προειδοποιούν για τις καιρικές μεταβολές, όπως για παράδειγμα, όταν πρόκειται να φυσήξει σφοδρός άνεμος, σκύβουν τα κεφάλια τους στο στήθος. Είναι πολύ αγαπητοί στους ναύτες, γι' αυτό κανένας ναύτης δε θα σκότωνε ερωδιό με τη θέλησή του. Επίσης, για τους ψαράδες οι ερωδιοί είναι ό,τι τα γεράκια για τους κυνηγούς. Επιπλέον, λένε ότι όταν υπάρχει κάποια τροφή, αυτοί βουτούν πρώτοι και την παίρνουν από το νερό και τα υπόλοιπα πουλιά το διδάχτηκαν από αυτούς. Επειδή όμως υπερηφανεύτηκαν για την ικανότητά τους και ισχυρίστηκαν ότι ούτε ο ίδιος ο Ποσειδώνας δεν μπορούσε να συναγωνιστεί μαζί τους, ο θεός οργίστηκε και έχασαν την τέχνη τους (τους αφαίρεσε την ικανότητα).



# ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

## ΕΝΟΤΗΤΕΣ 2-3

### Γ΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

#### 1. Αφωνόληκτα

α) Οδοντικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα με χαρακτήρα οδοντικό τ ή δ ή θ

	(θ. ταπητ-)	(θ. πατριδ-)	(θ. ὄρνιθ-)
ον.	ὁ τάπητς (τ-ς)	ἡ πατρις (δ-ς)	ὁ ὄρνις (θ-ς)
γεν.	τοῦ τάπητ-ος	τῆς πατριδ-ος	τοῦ ὄρνιθ-ος

β) Ουρανικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα με χαρακτήρα ουρανικό κ ή γ ή χ

	(θ. κορακ-)	(θ. πτερυγ-)	(θ. ὄνουχ-)
ον.	ὁ κόραξ (κ-ς)	ἡ πτέρυξ (γ-ς)	ὁ ὄνουξ (χ-ς)
γεν.	τοῦ κόρακ-ος	τῆς πτέρυγ-ος	τοῦ ὄνουχ-ος

γ) Χειλικόληκτα καταληκτικά μονόθεμα με χαρακτήρα χειλικό π ή θ

	(θ. γυπ-)	(θ. Ἄραβ-)
ον.	ὁ γύψ (π-ς)	Ἄραψ (β-ς)
γεν.	τοῦ γυπ-ὸς	Ἄραβ-ος

#### 2. Ημιφωνόληκτα

Ενρινόληκτα (χαρακτ. ν)

Μονόθεμα: καταληκτικά σε -ις (γεν. -ῖνος) και ακατάληκτα σε -ην (γεν. -ηνος) και -ων (γεν. -ωνος)

	(θ. ἀκτιν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. ἀγών-)
ον.	ἡ ἀκτις	ὁ Ἑλλην	ἄγών
γεν.	τῆς ἀκτῖν-ος	τοῦ Ἑλλην-ος	ἀγών-ος

**Διπλόθεμα: ακατάληκτα σε -ην (γεν. -ενος) και -ων (γεν. -ονος)**

(θ. ποιμην-, ποιμεν-)

ον. ὁ ποιμὴν  
γεν. τοῦ ποιμέν-ος  
κλ. (ῶ) ποιμὴν

(θ. ἡγεμων-, ἡγεμον-)

ἡγεμῶν  
ἡγεμόν-ος  
ἡγεμῶν

(θ. γειτων-, γειτον-)

γείτων  
γείτον-ος  
γείτων

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

1. Τα οξύτονα διπλόθεμα ενρινόληκτα σε -ων, -όνος σχηματίζουν την κλητική ενικού όμοια με την ονομαστική σε -ων, π.χ. **(ῶ) ἡγεμῶν**.
2. Τα βαρύτονα διπλόθεμα ενρινόληκτα σε -ων, -ονος σχηματίζουν την κλητική ενικού σε -ον, π.χ. **(ῶ) γείτων**.

**Υγρόληκτα (χαρακτ. λ, ρ)**

**Μονόθεμα: ακατάληκτα σε -ηρ (γεν. -ηρος)**

(θ. κλητηρ-)

ον. ὁ κλητῆρ  
γεν. τοῦ κλητήρ-ος  
κλ. (ῶ) κλητῆρ

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

1. Εξαίρεση ὁ σωτήρ, **(ῶ) σῶτερ**

**Διπλόθεμα: ακατάληκτα σε -ῆρ (γεν. -έρος) και -ωρ (γεν. -ορος)**

(θ. ἀθηρ-, ἀθερ-)

ον. ὁ ἀθῆρ  
γεν. τοῦ ἀθέρ-ος  
κλ. (ῶ) ἀθῆρ

(θ. ῥητωρ-, ῥητορ-)

ῥήτωρ  
ῥήτορ-ος  
ῥῆτορ

### Συγκοπτόμενα διπλόθεμα: ακατάληκτα σε -ηρ (γεν. -ρος)

Από τα υγρόληκτα ουσιαστικά της γ' κλίσης τα διπλόθεμα *ὁ πατήρ*, *ἡ μήτηρ*, *ἡ θυγάτηρ*, *ἡ γαστήρ* (= κοιλιά), *ἡ Δημήτηρ* και *ὁ ἀνήρ* συγκόπτον (δηλ. αποβάλλουν) σε ορισμένες πτώσεις το ε του αδύνατου θέματος και γι' αυτό λέγονται **συγκοπτόμενα**.

(θ. *πατήρ-*, *πάτερ-*)

ον. ὁ πατήρ  
γεν. τοῦ **πατρ**-ὸς  
κλ. (ῶ) πάτερ

(θ. *ἀνήρ-*, *άνερ-*)

ἀνήρ  
**ἀνδρ**-ὸς  
ἄνερ

### ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τα συγκοπτόμενα ονόματα:

σηματίζουν την κλητ. του ενικού ὅμοια με το αδύνατο θέμα και τονίζονται σ' αυτήν επάνω στην αρχική συλλαβή: *ῶ μήτερ*, *ῶ θυγάτερ*, *ῶ Δήμητερ* κτλ.· μόνο το ὄνομα *γαστήρ* σηματίζει την κλητ. του ενικού ὅμοια με την ονομαστική: *ῶ γαστήρ*.

### Σιγμόληκτα (χαρακτήρας σ)

Αρσενικά ακατάληκτα σε -ης (γεν. -ους) ή -κλῆς (γεν. -κλέους)

(θ. *Σωκρατεσ-*, *Περικλεεσ*)

ον.	ὁ	Σωκράτης	Περικλῆς
γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Περικλέους
δοτ.	τῷ	Σωκράτει	Περικλεῖ
αιτ.	τὸν	Σωκράτη	Περικλέα
κλ.	(ῶ)	Σώκρατες	Περικλείς

Ουδέτερα ακατάληκτα σε -ος (γεν. -ους)

(θ. *ἔδαφοσ-*, *ἔδαφεσ-*)

ον. τὸ ἔδαφος  
γεν. τοῦ ἐδάφους

Γνώμην δύνανται να ἔχουν  
ἅπαντες,  
γνώσιν διὰ να ἔχουν γνώμην,  
ἔχουν;

ΠΛΑΤΩΝ